

13. Ternopil : istoriia mista / O. Petrovskiy, O. Havryliuk, V. Okarynskiy, I. Krochak ; fotohr.: E. Kyslynskiy, I. Krochak. – Ternopil : Aston, 2010. – 216 s.
14. Tkach V. Kulturno-osvitnia diialnist poliakiv Ternopilshchyny naprykintsi XX – na poch. XXI st. / Volodymyr Tkach // Mandrivets. – 2007. – № 2. – S. 47-51.
15. Drugi powszechny spis ludności z dn. 9. XII. 1921 R.. Województwo Tarnopolskie. – Warszawa, 1938. – 300 s.
16. Pierwszy powszechny spis Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 września 1921 roku. Województwo Tarnopolskie. – Warszawa, 1921. – 278 s.
17. Sprawozdanie dyrecysji C.K.Gimnazjum II. Z jęz. Wykł. Polskim w Tarnopolu za rok szkolny 1911/12. – Tarnopol, 1912. – 76 s.
18. Sprawozdanie dyrekcji II Państwowego Gimnazjum w Tarnopolu za rok szkolny 1929/30. – Tarnopol, 1930. – 45 s.

УДК 793.38

Базела Дмитро Дмитрович,
заслужений артист України,
завідувач кафедри бальної хореографії
Київського національного університету
культури і мистецтв
e-mail: ddbazela@gmail.com

ДО ПРОБЛЕМИ ОНОВЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ "ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКОГО БАЛЬНОГО ТАНЦЮ"

Автор аналізує стан методичного забезпечення навчальної дисципліни "Теорія та методика викладання латиноамериканського бального танцю", що входить до циклу професійної підготовки фахівця бальної хореографії у вищій школі, демонструє динаміку оновлення методики її викладання. Зроблено висновок про розрив між практикою та теорією у сфері викладання бальної хореографії, про необхідність створення вітчизняних підручників та навчальних посібників, які б відповідали світовим стандартам та сучасним вимогам вищої освіти в Україні.

Ключові слова: латиноамериканський бальний танець, хореографія, кафедра бальної хореографії, методика викладання.

***Базела Дмитрий Дмитриевич,** заслуженный артист Украины, заведующий кафедрой бальной хореографии Киевского национального университета культуры и искусств*

К проблеме обновления учебной дисциплины "Теория и методика преподавания латиноамериканского бального танца"

Автор анализирует состояние методического обеспечения учебной дисциплины "Теория и методика преподавания латиноамериканского бального танца", входящей в цикл профессиональной подготовки специалиста бальной хореографии в высшей школе, демонстрирует динамику обновления методики ее преподавания. Сделан вывод о разрыве между практикой и теорией в сфере преподавания бальной хореографии, о необходимости создания отечественных учебников и учебных посо-

бий, которые отвечали бы мировым стандартам и современным требованиям высшего образования в Украине.

Ключевые слова: латиноамериканский бальный танец, хореография, кафедра бальной хореографии, методика преподавания.

Bazela Dmytro, Honored artist of Ukraine, Head of the department choreography Kyiv National University culture and arts

On the problem update discipline "Theory and methods of teaching Latin American ballroom dance"

The article analyzes the state of the teaching of the subject "Theory and methods of teaching Latin American dance", which is a series of professional training choreography in high school, demonstrated dynamic update methods of teaching this discipline. The conclusion that there is a distance between theory and practice in teaching ballroom choreography, need a domestic textbooks on the theory and methods of teaching ballroom dance, which would meet international standards and requirements of modern higher education in Ukraine.

Key words: *Latin American ballroom dance, choreography, Department of ball choreography, methods of teaching.*

Починаючи з другої половини ХХ століття, в нашій країні (як і у світі в цілому) спостерігається неспинне зростання зацікавленості бальними танцями. Збільшується кількість студій, клубів, гуртків бального танцю, де займаються особи від дошкільного до похилого віку; все більшої популярності набувають конкурси бального танцю різного рівня, особливо такі міжнародні форуми, як Блекпульський фестиваль бального танцю (Blackpool Dance Festival), Відкритий чемпіонат Об'єднаного Королівства (Великобританії) (UK Open Championship), Відкритий чемпіонат Німеччини (German Open Championship) тощо. Телевізійні трансляції таких подій привертають увагу численної аудиторії, відеозаписи фінальних виступів розходяться тисячними тиражами. Вагоме місце у розвитку хореографічної культури посіли телевізійні проекти танцювальної тематики, велика кількість яких заснована власне на бальних танцях. І це не дивно, адже видовищність бального танцю, поєднуючи в собі красу музики і руху, в усі часи привертала до себе підвищену увагу.

Попри велику кількість феноменів, безпосередньо пов'язаних із бальною хореографією, їх наукове осмислення проходить досить повільне. Нечисленні приклади осмислення педагогами, мистецтвознавцями, культурологами емпіричного матеріалу зі сфери бальної хореографії (якого, до речі, накопичено чимало) призводить до повільного розвитку як науково-теоретичного, так і навчально-методичного аспектів бальних танців. Особливо потерпають від нестачі професійної науково-методичної бази освітні заклади, де викладають бальні танці. Педагоги на основі нечисленних праць практиків та власному досвіді створюють авторські методики викладання та навчальні програми з фахових дисциплін бальної хореографії, однією з яких є "Теорія та методика викладання латиноамериканського бального танцю".

Мета даної статті – простежити процес оновлення методики викладання зазначеної навчальної дисципліни у вищій школі (на прикладі кафедри бальної хореографії Київського національного університету культури і мистецтв).

Сьогодні в Україні потребу в заняттях бальними танцями можна не лише задовольнити у сфері дозвілля, але й отримати хореографічну освіту з бального танцю, починаючи від шкільного рівня (школи мистецтв, хореографічні студії тощо) – до середньо-спеціальних та вищих навчальних закладів. Однак подібна ситуація склалася порівняно нещодавно: якщо аматорські колективи бального танцю існували з кінця 50-х років, то історія вищої освіти у бальній хореографії веде відлік лише з 90-х років ХХ століття. 1994 року в Київському національному університеті культури і мистецтв було відкрито першу та єдину на той час у Європі кафедру бальної хореографії [3], яка й започаткувала підготовку фахівців бальної хореографії з вищою освітою. Засновник кафедри – кандидат мистецтвознавства Олена Василівна Касьянова, нині заслужений діяч мистецтв України, професор. Саме вона доклала чималих зусиль для формування навчальних планів з підготовки спеціалістів за напрямом "хореографія" (спеціалізація "бальна хореографія"). Одним з першочергових завдань стало науково-методичне забезпечення дисциплін новоствореної кафедри. Педагоги зіткнулися з величезним дефіцитом літератури з теорії та методики викладання бального танцю, довелося бути першопрохідцями, створювати авторські навчальні програми, використовуючи практичний досвід різних шкіл бального танцю України та світу, спираючись на теоретико-методичні праці фахівців класичної та народно-сценічної хореографії.

Не дивно, що відкриття першої кафедри бальної хореографії стало можливим лише після розпаду СРСР, де тривалий час на рівні керівних партійних та державних органів спостерігалось негативне ставлення до бального танцю, який вважався не достойним радянського громадянина. Однак потребу людей у бальному танцюванні, спричинену проникненням ритмів західної естради та розвитком вітчизняної естрадної музики, показами іноземних кінофільмів з елементами бальних танців, привезення з-за кордону піратських відеозаписів танцювальних конкурсів тощо, не можна було знищити. Тому періодично з'являлися методичні рекомендації щодо організації роботи гуртків бального танцю як складової загальнодержавної системи художньої самодіяльності. В одному з таких видань М. Д. Яницька та А. А. Жуков категорично стверджують: "Радянській танцювальній культурі далекі формалістичні перекручення, зразком яких можуть слугувати різноманітні "чечітки", "ритмічні вальси" та ін. Подібні танці позбавлені будь-якого змісту. Замість розкриття образу людини та її характеру в них ми бачимо безглуздий набір рухів. Такі танці не виховують, а притупляють смак і є провідниками безідейності та вульгарності. Їм не повинно бути місця на нашій радянській сцені" [10, 16]. Наведене висловлювання цілком відображає загальну тенденцію негативного ставлення до бальних танців у середині ХХ століття в СРСР.

Більшість рекомендованих танців, словесно-графічні записи яких масовими накладами виходили у 1950–1980-х роках у Радянському Союзі, були створені на основі народних і входили до обов'язкової програми конкурсів як "вітчизняна" програма. У посібнику "Современный бальный танец" під редакцією В. Стриганова та В. Уральської [8], вихід якого став помітною подією на теренах колишнього СРСР та на довгі роки став чи не єдиною методичною розробкою такого рівня, велику увагу приділено саме національним бальним танцям (російський ліричний, туяна, ятраночка, полонез, мазурка, словацький тощо),

однак уваги не позбавлені й стандартизовані танці європейської та латиноамериканської програм (хоча й у спрощеному вигляді).

Видання (у скороченому переклад з французької) книги Гі Денні та Люка Дассвіля "Всі танці" [1], де систематизовано та класифіковано танці ХХ століття, стало певним етапом у процесі проникнення західної методичної літератури з бального танцю на терени СРСР.

Однак, в середині 90-х років ХХ століття зазначені вище праці не могли стати повноцінною основою для створення навчальних програм з бальної хореографії у вищій школі, оскільки призначалися вони, передусім, з метою популяризації бальних танців в аматорському середовищі, а не для підготовки професійних виконавців та викладачів. Хоча на практиці, в умовах відсутності вибору, цією літературою як додатковою ще тривалий час послуговувалися студенти в процесі опанування фахових дисциплін.

Створення навчальних програм з базових дисциплін циклу професійної та практичної підготовки фахівців бальної хореографії, серед яких і "Теорія та методика викладання латиноамериканського танцю", стало основною проблемою на кафедрі. Практично єдиним літературним джерелом, на яке спирався автор даної статті при створенні першої навчальної програми з латиноамериканського танцю, була книга відомого англійського танцівника, педагога та науковця Уолтера Лерда "Техніка латиноамериканських танців" ("Technique of Latin Dancing"). Праця вийшла у 1961 році і стала основним посібником для танцюристів латиноамериканської програми у світі та привела до якісно нового етапу у розвитку латиноамериканських танців. У подальшому книга перевидавалася в 1964, 1972, 1977, 1983 та 1988 роках. Перші видання включали словесний опис фігур, а починаючи з видання 1972 року, всі фігури були представлені у вигляді таблиць зі словесним поясненням (у такому вигляді книга перевидається й до сьогодні). Згадана праця стала основним підручником у різних танцювальних організаціях по всьому світу [4], [5].

Після опрацювання досвіду українських та зарубіжних організацій бального і спортивного танцю, програму було розроблено за методикою роботи ансамблів та клубів бального спортивного танцю. Навчання фахівців бального танцю пропонувалося проводити за принципом класифікаційних рівнів підготовки виконавців спортивного бального танцю. У світі – на той час і до сьогодні – виокремлюють такі групи танцювальних пар за рівнем підготовки: "Початківці", "Е" клас, "Д" клас, "С" клас, "В" клас, "А" клас, "М" або "S" клас. Відповідно, кожен клас виконує певну кількість танців і демонструє техніку виконання тих чи інших фігур, дозволених у певному класі. Вивчення методики виконання та викладання базових фігур латиноамериканського бального танцю розподілялось наступним чином: у першому семестрі першого курсу вивчали програми "Початківців", у другому семестрі – програми класу "Е"; на другому курсі – програми класів "Д" та "С"; на третьому курсі – програми класів "В" та "А"; протягом четвертого курсу – технічно найскладнішу програму класу "М". На кожен семестр було запропоновано практичну роботу по створенню варіацій відповідного класу та проведення студентами занять у якості педагога в своїй академічній групі [6].

За даною програмою з "Теорії та методики викладання латиноамериканського бального танцю" кафедра бальної хореографії вела підготовку фахівців

протягом понад десяти років. Спостереження за студентами доводили ефективність змісту програми в опануванні дисципліни. Вагомим аргументом на користь застосування саме такої програми стали результати працевлаштування випускників кафедри, яким надавався пріоритет при прийомі на роботу до освітніх закладів та професійних танцювальних колективів.

Однак, з часом виникла потреба у перегляді методики викладання, яка не відповідала сучасному рівню розвитку латиноамериканського бального танцю та світовій практиці викладання бального танцю. Відхід від класифікаційного підходу на користь детальнішого вивчення елементів, фігур, композиційних прийомів латиноамериканського бального танцю був продиктований вимогами сучасності.

При вивченні діяльності зарубіжних освітніх та мистецьких закладів було звернено увагу на досвід англійської школи класифікації фігур латиноамериканського бального танцю, специфіку їх вивчення та викладання. Яскравим прикладом у даному випадку стала Імперська спілка вчителів танцю (Imperial Society of Teachers of Dancing – ISTD, Великобританія) [11], яка представила офіційну техніку виконання латиноамериканських танців, у відповідності до якої проводяться екзамени викладачів.

Враховуючи сучасні вітчизняні освітні вимоги до випускників вищої школи та розширення географічного діапазону їх працевлаштування, програму дисципліни "Теорія та методика викладання латиноамериканського бального танцю" було модернізовано у відповідності до положень Імперської спілки вчителів танцю й вітчизняних стандартів вищої школи. Аналіз навчальних програм інших вітчизняних ВНЗ, де викладається бальний танець (Б. Колногузенко, "Бальний танець та методика його викладання" [2]; С. Крицький, "Теорія та методика викладання сучасного бального танцю" [9] та ін.) дає право говорити про оригінальність запропонованої нами програми [7]. Програму дисципліни створено у відповідності до новітніх положень Імперської спілки вчителів танцю, що викладені у низці видань, кожне з яких присвячене детальному аналізу техніки та методики виконання танців латиноамериканської програми бального танцю [12–16].

Метою курсу є оволодіння теорією та методикою викладання латиноамериканських бальних танців, що є необхідним для майбутніх педагогів професійних та аматорських колективів бального танцю, викладачів середніх спеціальних та вищих навчальних закладів. У програмі запропоновано розподіл за курсами наступним чином: на першому курсі – програма "Student – Teacher" (студент – викладач); на другому – програма "Associate" (молодший член), на третьому – програма "Licentiate" (лиценціат); на четвертому – програма "Fellow" (дослідник).

У відповідності до розподілу курсів за семестрами, вивчаються певні фігури та танці. У процесі опанування дисципліни студент не лише засвоює технічні аспекти виконання та викладання базових рухів танців латиноамериканської програми, але й створює комбінації та варіації певного рівня з урахуванням вікових фізичних та психічних особливостей. Також вивчаються принципи побудови занять з латиноамериканських бальних танців, принципи розвитку самостійності та ініціативи виконавців.

Під час вивчення дисципліни на практиці засвоюються специфічні особливості побудови конкурсних варіацій на матеріалі латиноамериканських танців Са-

мба (Samba), Ча-ча-ча (Cha-cha-cha), Румба (Rumba), Пасодобль (Pasodoble), Джайв (Jive) за програмою "Student – Teacher", "Associate", "Licentiate", "Fellow"; проводиться аналіз методики виконання конкурсних варіацій за даною програмою латиноамериканських бальних танців; корегується індивідуальна майстерність при виконанні латиноамериканських бальних танців у відповідності до вимог дуетності; проводиться аналіз латиноамериканського репертуару за певною програмою курсу в спеціалізованих мистецьких навчальних закладах різного рівня. Важливою складовою навчального курсу є організація самостійної роботи студентів в умовах навчального та позанавчального процесу.

Основним завданням курсу "Теорія та методика викладання латиноамериканського бального танцю" в сучасних умовах є поетапне формування у студентів (майбутніх викладачів бальної хореографії у навчальних закладах різного рівня, клубах, ансамблях бального танцю та професійних колективах) спеціальних теоретичних знань, практичних умінь та навичок з теорії та методики викладання латиноамериканських бальних танців.

Підбиваючи підсумок, можемо констатувати великий розрив між практикою та теорією у сфері викладання бальної хореографії. Практична незабезпеченість навчально-методичною літературою основних дисциплін програми підготовки фахівців бального танцю спонукає вітчизняних педагогів до створення підручників та навчальних посібників з теорії та методики викладання бального, зокрема латиноамериканського, танцю, що відповідали б світовим стандартам та сучасним вимогам вищої освіти в Україні. Саме цей напрямок розвитку навчально-методичної літератури з хореографії у вищій школі вважаємо одним з найбільш перспективних.

Література

1. Дени Г. Все танцы / [пер. с фр. Г. Богдановой, В. Ивченко] / Ги Дени, Люк Дассвиль. – К. : Музична Україна, 1987. – 336 с.
2. Бальний танець та методика його викладання : [навч.-метод. матеріал до курсу] / [укл. Б. Колногузенко]. – Харків : ХДАК, 2006. – 66 с.
3. Кафедра бальної хореографії. Факультет хореографічного мистецтва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: m.knukim.edu.ua/fakultet.../kafedra-balnoi-xoreografii/
4. Лэрд У. Техника латиноамериканских танцев. Ч. 1 / [пер. с англ.] / Уолтер Лэрд. – М. : Артис, 2003. – 180 с.
5. Лэрд У. Техника латиноамериканских танцев. Ч. 2 / [пер. с англ.] / Уолтер Лэрд. – М. : Артис, 2003. – 244 с.
6. Робоча програма "Теорія та методика викладання латиноамериканського бального танцю" для студентів за напрямом підготовки "хореографія" 6.020202 / [розробник Д.Д. Базела]. – К. : КНУКіМ, 2003. – 42 с.
7. Робоча програма "Теорія та методика викладання латиноамериканського бального танцю" для студентів за напрямом підготовки "хореографія" 6.020202 / [розробник Д.Д. Базела]. – К. : КНУКіМ, 2014. – 73 с.
8. Современный бальный танец : пос. для студентов институтов культуры, учащихся культ.-просвет. училищ и руководителей коллективов бального танца / [под ред. В. М. Стриганова и В. И. Уральской]. – М. : Просвещение, 1977. – 431 с.
9. Теорія та методика викладання сучасного бального танцю : [програма курсу для студентів спеціальності 7.020202 "Хореографія"] / [упор. С. М. Крицький]. – К. : ДАКККіМ, 2002. – 9 с.

10. Яницкая М. Д. Работа танцевального коллектива художественной самодеятельности / М. Д. Яницкая, А. А. Жуков. – М., 1956. – 87 с.
11. Imperial Society of Teachers of Dancing [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.istd.org/
12. Cha cha cha / World Dancesport Federation. – Roma : Grafiche BIME, 2013. – 227 p.
13. Jive / World Dancesport Federation. – Roma : Grafiche BIME, 2013. – 174 p.
14. Paso doble / World Dancesport Federation. – Roma : Grafiche BIME, 2013. – 173 p.
15. Rumba / World Dancesport Federation. – Roma : Grafiche BIME, 2013. – 189 p.
16. Samba / World Dancesport Federation. – Roma : Grafiche BIME, 2013. – 213 p.

References

1. Deni G. Vse tantsy / [per. s fr. G. Bogdanovoi, V. Ivchenko] / Gi Deni, Liuk Dassvil'. – K. : Muzychna Ukraina, 1987. – 336 s.
2. Balnyi tanets ta metodyka yoho vykladannia : [navch.-metod. material do kursu] / [ukl. B. Kolnohuzenko]. – Kharkiv : KhDAK, 2006. – 66 s.
3. Kafedra balnoi khoreografii. Fakultet khoreografichnoho mystetstva [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [m.knukim.edu.ua/fakultet... /kafedra-balnoi-xoreografii/](http://m.knukim.edu.ua/fakultet.../kafedra-balnoi-xoreografii/)
4. Lerd U. Tekhnika latinoamerikanskikh tantsev. Ch. 1 / [per. s angl.] / Uolter Lerd. – M. : Artis, 2003. – 180 s.
5. Lerd U. Tekhnika latinoamerikanskikh tantsev. Ch. 2 / [per. s angl.] / Uolter Lerd. – M. : Artis, 2003. – 244 s.
6. Robocha prohrama "Teoriia ta metodyka vykladannia latynoamerykanskoho balnoho tantsiu" dlia studentiv za napriamom pidhotovky "khoreografiia" 6.020202 / [rozrobnyk D.D. Bazela]. – K. : KNUKiM, 2003. – 42 s.
7. Robocha prohrama "Teoriia ta metodyka vykladannia latynoamerykanskoho balnoho tantsiu" dlia studentiv za napriamom pidhotovky "khoreografiia" 6.020202 / [rozrobnyk D.D. Bazela]. – K. : KNUKiM, 2014. – 73 s.
8. Sovremennyi bal'nyi tanets : pos. dlia studentov institutov kul'tury, uchashchikhsia kul't.-prosvet. uchilishch i rukovoditelei kollektivov bal'nogo tantsa / [pod red. V. M. Striganova i V. I. Ural'skoi]. – M. : Prosveshchenie, 1977. – 431 s.
9. Teoriia ta metodyka vykladannia suchasnoho balnoho tantsiu : [prohrama kursu dlia studentiv spetsialnosti 7.020202 "Khoreografiia"] / [upor. S. M. Krytskyi]. – K. : DAKKKiM, 2002. – 9 s.
10. Ianitskaia M. D. Rabota tantseval'nogo kollektiva khudozhestvennoi samodeiatel'nosti / M. D. Ianitskaia, A. A. Zhukov. – M., 1956. – 87 s.
11. Imperial Society of Teachers of Dancing [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : www.istd.org/
12. Cha cha cha / World Dancesport Federation. – Roma : Grafiche BIME, 2013. – 227 p.
13. Jive / World Dancesport Federation. – Roma : Grafiche BIME, 2013. – 174 p.
14. Paso doble / World Dancesport Federation. – Roma : Grafiche BIME, 2013. – 173 p.
15. Rumba / World Dancesport Federation. – Roma : Grafiche BIME, 2013. – 189 p.
16. Samba / World Dancesport Federation. – Roma : Grafiche BIME, 2013. – 213 p.